

ББК 60.524.251+60.027+60.028,13

T52

УДК 316.647.5+172.3

Рекомендовано до друку вченою радою університету,
протокол №1, від 31 серпня 2007 року.

За повного або часткового відтворення матеріалів цього
видання посилення на нього обов'язкове.

Висловлені у виданні думки належать виключно авторам.

Редакційна колегія:

В.О. Бакальчук

М.А. Козловець

В.С. Крисаченко

Л.І. Мазука

П.Ю. Саух (керівник)

T52

**Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Матеріали засідання "круглого столу" від 29 травня 2007 р. / За
заг. ред. П.Ю. Сауха – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. –
124 с.**

У виступах учасників "круглого столу" розглянуті філософські аспекти проблеми толерантності, історичні корені проблем полікультурності та формування якостей толерантності в умовах глобалізованого світу, механізми толерантного спілкування і взаємодії в контексті міжкультурної та внутрішньокультурної комунікацій, а також висвітлені різноманітні форми прояву толерантності та інтолерантності в соціокультурному просторі сучасного українського суспільства.

60.524.251+60.027+60.028,13

© Житомирський державний університет
імені Івана Франка

ШМАТ Руслан Петрович
аспірант кафедри філософії
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Джон Ролз про толерантність

Учасники круглого столу в основному акцентували увагу на сутності поняття толерантності, актуальності цієї проблеми. Оскільки ж питання толерантності давно досліджується в західній філософії, соціології й етиці, то ознайомлення з цими працями присвяченими проблемі терпимості, є необхідною умовою осмислення даного феномену. Метою мого виступу є висвітлення розуміння толерантності одним з відомих філософів США – Джоном Ролзом.

Професор філософії Гарвардського університету Джон Ролз у

своїй праці "Теорія справедливості" нерідко вдається до поняття толерантності, пов'язуючи його з поняттями "рівна свобода", "справедливість" тощо. При цьому він аналізує проблеми "Терпимість і загальний інтерес", "Терпимість до нетерпимого" та інші. Держава, на його думку, повинна забезпечити рівну свободу совісті, тобто бути толерантною як до прихильників різних релігійних вірувань, так і до тих, хто не сповідує жодної релігії. "Держава, за його словами, не може сприяти жодній з конкретних релігій, і ніякі покарання чи утиски в правах не можуть бути накладені на хоч би яке членство чи відсутність такого в релігійній організації". "Терпимість, – на думку Джона Ролза, – не виводиться з практичних потреб чи підстав держави". "Ті, хто хотів би заперечити свободу совісті, за Ролзом, не годні виправдати свою дію ні засудженням філософського скептизму та байдужістю до релігії, ні апелюванням до соціальних інтересів і державних справ. Обмеження свободи є виправданим тільки тоді, коли воно необхідне для самої свободи, щоб запобігти ще гіршому зазіханню на волю".

Розглядаючи проблему терпимого ставлення до нетерпимого, Джон Ролз зазначає, що нетолерантна секта не має права скаржитися, коли їй відмовляють у рівній свободі. "Чи нетерпимість до іншого є достатньою підставою для обмеження чиеїсь свободи?" – запитує Джон Ролз. І відповідає: "Питання, чи терпіти нетерпимих, безпосередньо пов'язане з проблемою стабільності регульованого двома принципами добре організованого суспільства. Надані нетолерантним свободи можуть, на думку Джона Ролза, переконати їх, що варто вірити в свободу. Це переконання спрацьовує за тим психологічним принципом, що ті, чий свободи захищено справедливою конституцією, набувають їй вірності принаймні на певний період часу. Знаючи внутрішню, притаманну справедливій конституції сталість, члени добре організованого суспільства мають довірене їм право обмежити свободу нетолерантних лише в особливих випадках, коли це необхідно для збереження самої рівної свободи. Поки нетолерантна секта сама не має підстави скаржитися на нетолерантність, її свободу слід обмежувати лише тоді, коли толерантні щиро й небезпідставно повірять у небезпеку, яка загрожує безпеці їх самих та інституцій свободи. Лише в цьому випадку толерантні повинні приборкувати нетолерантних, оскільки "Справедливість, за словами Джона Ролза, – не вимагає, щоб люди стояли з опущеними руками в той час, коли інші руйнують основу

їхнього існування".

Джон Ролз розглядає толерантність як засіб примирення людей, які не тільки сповідують різні релігії, але й послуговуються різними світоглядними системами, моральними засадами, формами культури тощо.

Думки Джона Ролза про толерантність не можна вважати безумовно істинними і достовірними, проте їх не варто ігнорувати при осмисленні проблеми терпимості в нашій молодій українській державі.